

אין בין המודר פרק רביעי נדרים

באיש. חלה. ואית דגרסי **באש:** כאילו שופך דמים. מפני שבני אדם שנכנסין לבקר עושים לו לחולה כל רכיו: לא שיהיה ולא שימות. שהרי אינו יודע בענייניו של חולה: ולא ליטרע מוליה. דלימלא מתללגלא לאלתה. אי נמי דלא ליסתעי מילי בעלייה: **מאן ואיך.** חזי דלא מתרפא אמר לנו פוקו ואכריזו: **ריעים כנעמן.** שריפאווהו מנרעתו כגון אלישע דהוה נביא וזקן והשיאו ענה לנעמן: **אס יאמרו לך נערים בנה.** צית המקדש: וזקנים **אומרים ספור.** ואל תבנה: **ויסמן ולדב מרחבט.** דכתיב (מלכים א יב) ויעזב את ענת הזקנים וגו' ונתבטח אל בית המקדש על אותה ענה. והמורה לא פירש צנית המקדש ואיכא ברייתא^א דקתני כהדיא צנית המקדש: **לא לפעור.** כמו (נמדבר טו) ופקודת כל האדם מתרגמינן וסודא: **סלג שעי קמייתא רווחא דעסיא.** כדאמר בגמלא (ב"ב טו:) אילי יומא אילי קצירא. ודילמא אמר לא אנטרין למדעי רחמי עליה דאינו כל קן חולה: **יסעדנו.** כמו ולחם לנצן **שהשכינה כו' שנאמר ה' יסעדנו.** קרי ציה יסעדנו. אי נמי יסעדנו ממש שמסעד שכינה על ראשו כדאמרן כהדיא ששכינה שרויה למעלה ממיטתו: **סדא רבה פרת.** כשנהר פרת גדול הוי עדות לגשמים שירדין לא"י דא"י צבוח מכל הארלות וצאין גשמים ונפלין בפרת ומתגדל מהן. והאי דאמר' דנהר מתגדל ממי הגשמים הוי פלוגתא אדשמואל: **נהרא מכיפיה מסביר.** שזנבע מגדומו ולא נהר גשמים: אלא

תורה אור השלם

1. בגמלא אירבך אל תשקח ובבשלו אל יגל לך: משילי ב"ד
2. אשרי משכיל אל דל ביום קצה ומקטוה יי: הילים מא ב
3. דודי נשע ונגלה מני באהל ריעי קפדתי כארץ חדי מדלה יבצעני מיום עד לילקה ושלמימי: ישעיהו לח א
4. ויאמר לו מדוע ירעה ככה דל בן המלך בבקר בבקר ולוא תגדיל ויאמר לו אמון את מקור אחרות אבשלם אהי אני אהב: שמואל ב יג ד
5. כל בעל פה ה' למענהו וגם רשע ליום קצה: משילי טו ד
6. ה' ישמרו וירעה ואשר בארץ ואל תתנוהו בגשם ארביה: תהלים ג א
7. אמר אל רחבעם בן שלמה מלך יהודה ואל קל בית יהודה ובנימין ויהי רועם לאמה: מלכים א יב כב
8. ה' יסעדנו על ערש דף קל משכבו והפכת בבליהו: תהלים מא ד

גלוין הש"ס

גמ' לא לבקור איניש. עיין רש"י שנת דף י"ב ע"ב דיה סודע וי"ל דגרסי כאן לא ליטעור:

מוסף רש"י

דכל דסני לי ליהדיה לי. ומתן קי יסוד מתון אף מעלי (ברכות נה). מטרא במערבא. נהא. יסדאל, סהדא רבה פרת. פרת מעיד דנבר שווא יוד דמלך יסדאל כגל וגל ממי גשמים וידעין ניו ככל שירדו גשמים כהי ארץ יסדאל ושמתי על אחיסי (שבת סה) ובעי' בכורות נה). נהרא מכיפיה מתברך. משפשו ומקומו ומסלעו, סלע מתרגמינן כיסא, מכיפיה מיכין ולא ממי גשמים (שבת סה). אין המים מטהרין ביהודין. אין מטהרין ארס וילס טוהלין כסן דרך חולה ויכין להשכיב

ויחייהו ואושר בארץ ואל תתנהו בנפש אויביו יי' ישמרהו מיצר הרע ויחייהו מן היסורין ואושר בארץ שיהו הכל מתכבדין בו ואל תתנהו בנפש אויביו שיודמנו לו ריעים כנעמן שריפו את צרעתו ואל יודמנו לו ריעים כרחבעם שחילקו את מלכותו תנא ר"ש בן אלעזר אומר אם יאמרו לך ילדים בנה וזקנים סתור שמע לזקנים ואל תשמע לילדים שבנין ילדים סתוריה וסתירת זקנים בנין וסימן לדבר ר' רחבעם בן שלמה אמר רב שישא בריה דרב אידי ר' לא ליסעוד איניש קצירא לא בתלת שעוי קדמייתא ולא בתלת שעוי בתרייתא דיומא כי היכי דלא ליסח דעתיה מן רחמי תלת שעוי קדמייתא רווחא דעתיה בתרייתא תקף חולשיה ר' אמר רבין אמר רב מניין שהקב"ה הן את החולה שנאמר ר' יסעדנו על ערש דוי וגו' ואמר רבין אמר רב מניין שהשכינה שרויה למעלה ממדתו של חולה שנאמר יי' יסעדנו על ערש דוי תניא נמי הכי הנהנכם לבקר את החולה לא ישב לא על גבי מטה ולא ע"ג ספסל ולא על גבי כסא אלא מתעטף ויושב ע"ג קרקע מפני שהשכינה שרויה למעלה ממדתו של חולה שנאמר יי' יסעדנו על ערש דוי ואמר רבין אמר רב מטרא במערבא סהדא רבה פרת ופליגא דשמואל דאמר שמואל מכיפיה מתברך ופליגא דשמואל דאמר שמואל אין המים מטהרין ביהודין אלא כשנראה לעין שנמרזו הרבה מחמת המטר: **ופליגא דידיה אידיה דאמר שמואל אין המים מטהרין ביהודין.** אלא

באיש. חלה: אין מנקה עליו רחמים לא שיהיה ולא שימות. נראה זעירי דה"ק פעמים שצריך לבקש רחמים על החולה שימות כגון שמנטער החולה בחלוו הרבה ואי אפשר לו שיחיה כדאמרין בפרק הנושא (תפוזות קד). דכיון דחזאי אמתיה דרבי דעל כמה זימנין צית הכסא ואנח תפילין וקא מנטער אמרה יי' לון שיכופו העליונים את התחמונים כלומר ליימות רבי. ומש"ה קאמר דהמנקה חולה מועילו בתפלתו אפי' לחיות מפני שהיא תפלה יותר מועלת ומי שאינו מבקרו אין צריך לומר שאינו מועילו לחיות אלא אפי' היכא דאיכא ליה הנאה במיתה אפי' אותה וזוטרמי אינו מהנהו: **לא ליסעוד איניש.** לא יבקר. ופקודת כל האדם מתרגמינן וסודא: **קצירא כהנא שעי קמייתא רווחא דעסיא.** וכסבור המנקה שנתרפא ואין צריך לבקש רחמים עליו: **כספורא סקו חולשיה** וכסבור שהוא כפסס תקוף ומתליש מן הרחמים: **לא ישב לא על גבי מטה ולא על גבי ספסל.** איכא מאן דאמר דדוקא כשהחולה שוכב על גבי קרקע שנתלגל מנקה גבוה ממקום שכינה: **אמר ר' אינו אמר רב מטרא כמערבא סהדא רבה פרת.** כשיוכר מטר צא"י מעיד עליו פרת בצבל שכל שהוא גדול כידוע שאע"פ שלא ירדו גשמים כאן ירדו גשמים צא"י. ונפקא מינה שאסור לטבול כל לפי שאין מי גשמים הנוטפין מטהרין ביהודין אלא כשצבורן כלומר דקוין וקיימי כדתינא בספרי^ט אי מה מעיין מטרא ביהודין אף מקוה מטרא ביהודין מ"ל אף מעיין וצור' מעיין מטרא ביהודין ומקוה כשצבורן הילכך כל היכא דאיכא למיחש שמה רבו נוטפין על הזוחלין אסור והיינו כשהנהר גדול הרבה אצל אס היה הולך לאטו או שלא נתרבה חולץ מפעל דליכא לנפקויהו צריית נוטפין שרי דתתינא בתוספתא עיר ר' אלעזר בר דקון על הזוחלין שרבו על הנוטפין שהם כשרים: **ופליגא דשמואל דאמר שמואל נהרא מכיפיה מסביר.** כלומר ממקורו הוא מתגדל שאע"פ שאנו רואים שכשהגשמים יורדין והוא מתברך עיקר רבויין ממקורו הוא כדאמרין בפרק סדר תעניות (תענית כה:) אין לך כל טפח וטפח יורד מלמעלה שאין תהום עולה לקראתו טפחים ונמלא שלעולם זוחלין רבין על הנוטפין דהא לנפח של גשמים איכא טפחים דנעייין הלכך לשמואל מותר לטבול בנהרות לעולם אפי' אלא

תוספות

לפעור. אס יבקר לחולה. פוקד מתרגמינן וסוד: רווח רווח נפשיה. חולה וספור המנקה החולה עזר לו חזי ומנע מלנקה רחמים: בתלת ומקוה תקוף חולשיה. ברייתא מלנקה רחמים עליו: סהדא רבה פרת. שרבו מימיו מן הגשמים:

פירוש הרא"ש

רבה חלבו באיש. צנית חלה דמלמרי צנית מלתיקין (ד' ק) מן קדס חלשא צנית: שכבודו ורביצו לפני החולה נזוו רבי עקיבא כי היכנס לבקר את החולה מפקח כל זכריו ומתוהו: אינו מבקש עליו רחמים אלא שיהיה ולא שימות. או היא רעה גדולה שחש היה מבקרו היה מבקש עליו רחמים ואפשר שעת לזון הוא ותהיה תפלתו גשמת ומעשית הדיקור נעטת שימות: דלא ליתרע מוליה. דלפ מורא חדו סכני (שבת גב) ואולי כנשקה מועטת שיקב שזולו ידמו יתוקף חיו: משכיל אל משהו אלו לבקרו ולפקח בלכיו: שריפאווהו ענה ששאוהו ענה לנפול בירדן: רחבעם בן שלמה. שהשאוהו ענה לומר אזי יבקר אתכם בשמים ואני בעקריסי: לא ליבקר. לא לבקרו: ר' רוחא דרעה. וספור הוא שנתרפא ולא יספול עליו: תקוף חולשיה. וכבר הוא מוקדו מנינו גדלים כי רוב גדול הנהר לא יגדל ההסוד כדאיתא בתענית (דף בפרק סדר תעניות ודף טז) שאין לך טפח יורדת מלמעלה שאין לך טפחים עליו כנראה הילכך לא יגדל הנהר ממי גשמים שופלין מתקוה אחד: אין הים בטהרין ביהודין. דמישיקן שמה רבו עליו נוטפין שמי גשמים רבו על עיקר מן והנה ומטבולו כדור ולא אמר קמא קמא כדור ולא דבר שדרכו ליגדל וגם גדל

זלי הפסק לא אמר קמא קמא כדור כמו שנבאר לקמן בפרק הנוהר מן הידן (דף נה:) וכיון דליתי כדור הפסקו כולם לנטופים ומן כנסת מקוהו (פ"ה מ"ה) העטפין מקוהו ומקוה אינו מטהר ביהודין (ר"ן מ"ל אף חלק מעיין מטרא כדאמרין בפרק הנושא (תפוזות קד) כל הימים מתקוה הימים ממועתי: הם כאן והיינו טעמא דלשון מקוה משמע אשכורין אלא חלק מעין וז"ל מ"ל אף חלק הוא מקוה למען לטהר בחוליה: